Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarviosta vuodelle 2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä valtion talousarviosta vuodelle 2024.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto:

> Talousarvioesityksessä hyvinvointialueiden rahoitus hyvinvointialueille olisi noin 24,65 miljardia euroa. Siitä osa (0,55 mrd.€) on ns. kertakorvausta, joka hyvinvointialueiden taloudessa kirjataan vuodelle 2023.
>
> Pirkanmaan hyvinvointialue on tehnyt laajan strategiaansa pohjautuvan toimenpideohjelman taloutensa tasapainottamiseksi jo ensimmäisellä valtuustokaudella sekä käynnistänyt erilliset yhteistoimintamenettelyt 42 miljoonan euron pysyväisluonteisten kulusäästöjen toteuttamiseksi jo vuodelle 2024. Näistä mittavista toimista huolimatta rahoitus on riittämätön hyvinvointialueen toiminnan turvaamiseksi nykyisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.
>
> Esimerkiksi talousarvioesityksessä hyvinvointialueiden rahoituksen keskeinen osa HVA-indeksi on määritelty 2,53 %:iin. Tämä ei vastaa todellista hyvinvointialueiden kustannusten kasvua. Kesän 2023 työmarkkinasopimukset korottavat sote-alan palkkoja noin 5 %. Syyskuussa julkaistu elinkustannusindeksi oli 5,6 %. Hyvinvointialue-indeksin arvot perustuvat ennusteisiin, eivät todelliseen kehitykseen. Lisäksi sen laskentaperusteena on yleinen palkkatason kehitys, ei hyvinvointialueiden henkilöstön palkkatason kehitys. Siksi indeksi on jo toista vuotta peräkkäin täysin riittämätön. Hyvinvointialueindeksin merkitys hyvinvointialueille on suurempi kuin palvelutarpeen kasvusta tuleva rahoitus, ja siksi oleellinen rahoitusmallissa. Rahoituslakia tulisikin tältä osin muuttaa siten, että hyvinvointialueindeksi perustuisi sote- ja pelastustoimen henkilöstökulujen todelliseen kehitykseen sekä sote- ja pelastustoimen hyödykeindeksin toteutuneisiin arvoihin. Silti palvelujen sopeuttaminen rahoituksen tasoon edellyttää mittavia toimenpiteitä ja velvoittavan lainsäädännön ripeää avaamista.

Rahoituslain mukaan vuoden 2025 rahoitusta tarkistetaan jälkikäteen vuoden 2023 toteutuneilla kustannuksilla. Tämänhetkinen rahoitusvaje johtaa kuitenkin siihen, ettei vuosina 2023 ja 2024 syntyneitä alijäämiä pystytä silloin kattamaan, koska rahoituksen jälkikäteistarkistus mahdollistaa enintään vasta vuoden 2025 rahoituksen tasapainon. Niinpä vuosien 2023 ja 2024 alimitoitettua rahoitusta, ja niistä syntynyttä kumulatiivista alijäämää ei erikseen kateta jälkikäteistarkastuksellakaan. Siksi alijäämien kattaminen lain edellyttämässä aikataulussa vuonna 2026 on mahdoton toteuttaa vaarantamatta asukkaiden oikeutta lain edellyttämiin palvelutasoihin.

Vuosina 2023 ja 2024 kertynyt suuri alijäämä johtaa siihen, että hyvinvointialueet joutuvat viimeistään vuoden 2024 alussa turvautumaan lyhytaikaiseen lainarahoitukseen palvelutoiminnan rahoittamiseksi kassatilanteen heikentyessä. Näinä vuosina kertyneet korkokulut tulevat taas näkymään vuodesta 2025 lähtien valtion rahoituksen jälkikäteiskorjauksen lisärahoitustarpeina.

Tampereella 23.10.2023

Marina Erhola

hyvinvointialuejohtaja

Pirkanmaan hyvinvointialue